

Eerste Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. Fractievoorzitters en woordvoerders Financiën en Media in de Eerste Kamer
per e-mail verzonden

Amsterdam, 4 oktober 2024

Geachte leden van de Eerste Kamer,

In het hoofdlijnenakkoord staan de coalitiepartijen pal voor het versterken van instituties die de rechtstaat mede dragen, waaronder de media. De voorgenomen btw-verhoging van 9% naar 21% staat echter haaks op deze ambitie. Gelet op de negatieve gevolgen voor de waakhondfunctie van de pers in onze democratische rechtsstaat wil de voltallige oppositie in de Tweede Kamer de btw-verhoging voor kranten, tijdschriften en boeken terugdraaien. Minister-president Schoof en de coalitiepartijen hebben vervolgens aangegeven dat zij open staan voor alternatieve financiële dekking zodat de btw-verhoging wordt teruggedraaid. De btw-verhoging maakt deel uit van het Belastingplan 2025, dat tijdens de Algemeen Politieke Beschouwingen op 8 oktober a.s. ook in uw Kamer aan de orde zal komen.

Wij vragen u met klem om:

1. bij de Algemene Politieke Beschouwingen aandacht te vragen om de btw-verhoging op kranten, weekbladen en tijdschriften te schrappen;
2. in navolging van de motie [Hoekstra c.s.](#) van de Eerste Kamer te pleiten voor een separaat wetsvoorstel voor de btw-verhoging voor journalistieke publicaties en een bijbehorende afzonderlijke wetsbehandeling. Ook de Raad van State roept op tot een separaat wetsvoorstel en afzonderlijke wetsbehandeling.

Impopulaire maatregel die toegankelijkheid van journalistiek verslechtert

Door de btw-verhoging presenteert het kabinet een forse rekening aan alle lezers van dagbladen, weekbladen, tijdschriften en online nieuwsmedia. Dat belemmert voor mensen met een smalle beurs de toegang tot onafhankelijke journalistiek. Uit een [peiling van Ipsos I&O](#) blijkt dat slechts 14 procent van de Nederlanders de aangekondigde btw-verhoging op journalistieke publicaties steunt. Uit [onafhankelijk economisch onderzoek van Decisio](#) volgt dat 270.000 huishoudens door de btw-verhoging de toegang tot onafhankelijke kwaliteitsjournalistiek verliezen: zij zullen noodgedwongen hun abonnement opzeggen. Naar verwachting leidt dat vervolgens tot het verlies bijna 400 banen in de journalistieke sector. Een impact van deze omvang betekent voor regionale en kleinere nieuwstitels een bedreiging voor hun bestaansrecht, wat de pluriformiteit van de nieuwsvoorziening aantast.

Waakhondfunctie van de journalistiek

Het verlies van journalisten leidt tot grote schade aan de waakhondfunctie van de pers in onze democratische rechtsstaat. Nederlanders worden daardoor minder goed geïnformeerd over wat er in hun omgeving gebeurt. De politiek wordt minder goed gecontroleerd. In tijden van opkomende desinformatie via de grote internetplatforms brengt dat grote risico's mee voor onze democratie. Een slechte nieuws- en informatievoorziening schaadt daarnaast het vertrouwen in onze instituties. Uit onderzoek van het [Nationaal Media Onderzoek](#) (NMO) blijkt dat nu nog twee op de drie lezers van regionale kranten een minimum tot modaal inkomen heeft. Onafhankelijke journalistiek moet ook bereikbaar blijven voor jongeren en Nederlanders met een lager inkomen.

Forse kritiek Raad van State: separaat wetsvoorstel

Het is niet uitlegbaar dat het kabinet ondanks de grote gevolgen voor de onafhankelijke journalistiek geen impactanalyse van de btw-verhoging heeft uitgevoerd en ook niet van plan is dit alsnog te doen. De Raad van State uit in zijn advies op het Belastingplan 2025 mede daarom forse kritiek op de btw-verhoging. Ook verwijt de Raad van State het kabinet onvoldoende oog te hebben voor negatieve neveneffecten, zoals op de pluriformiteit van de pers. Daarbij haalt de Raad van State expliciet de risico's voor de vrijheid van meningsuiting en het recht op informatie aan, zoals vastgelegd in de Grondwet, het EVRM en het EU-handvest. Wij roepen u op het advies van de Raad van State op te volgen, het kabinet te verzoeken de btw-verhoging te heroverwegen en te vragen om een separaat wetsvoorstel met afzonderlijke parlementaire behandeling.

Algemene Rekenkamer: geen inzicht in gevolgen van btw-verhoging

Naast de Raad van State uit ook de Algemene Rekenkamer kritiek op de btw-verhoging zoals die nu voorligt. De Rekenkamer schrijft over de OCW-begroting terecht dat de gevolgen van de btw-verhoging eerst inzichtelijk moeten zijn. De Rekenkamer roept u het parlement op om aanvullende informatie te vragen: *'Echter, wat de btw-verhoging voor bijvoorbeeld culturele instellingen betekent, blijkt niet uit de begroting. Hoewel de minister van OCW geen budgettaire verantwoordelijkheid heeft voor de btw, past het wel bij zijn beleidsmatige verantwoordelijkheid om u over de gevolgen van de btw-verhoging voor onderwijs, cultuur en wetenschap te informeren. Om hier inzicht in te krijgen, heeft u aanvullende informatie nodig.'* (p.3-4)

Staatsrechtelijke traditie van Eerste Kamer noodzaakt separaat wetsvoorstel btw-verhoging

Uw Kamer nam in 2015 de motie [Hoekstra c.s.](#) met algemene stemmen aan. De Eerste Kamer riep het kabinet daarin op om de wijziging rond Box 3 los te koppelen van het Belastingplan 2016, omdat het twee eigenstandige wetsvoorstellen betrof. Door deze te koppelen werd de Eerste Kamer de mogelijkheid ontnomen om een separaat politiek eindoordeel te vellen over beide eigenstandige wetsvoorstellen. Uw Kamer gaf aan dat dit nadrukkelijk niet de staatsrechtelijke traditie van de afgelopen decennia was en dat dit een onwenselijk precedent schiep voor de toekomst. Ondanks het feit dat u de regering met algemene stemmen heeft opgeroepen om zich in het vervolg te onthouden van een dergelijke koppeling, maakt het kabinet nu dezelfde fout. Indachtig het advies van de Raad van State en de positie van uw Kamer verzoeken wij u om het kabinet op te roepen om de btw-verhoging als separaat wetsvoorstel in te dienen en te behandelen.

Nauwelijks alternatieven voor stimuleren vrije pers

Mede naar aanleiding van de evaluatie van het verlaagde btw-tarief vorig jaar klinkt herhaaldelijk dat overheidssubsidies een gericht alternatief zijn voor het meer generieke instrument van het verlaagde btw-tarief. We markeren dat de onafhankelijke journalistiek ook hier een bijzondere positie heeft: de journalistieke sector is juist zeer gebaat bij indirecte steun, vanwege het noodzakelijke onafhankelijke karakter van de journalistiek. Het is bijzonder onwenselijk en een groot risico voor de onafhankelijkheid van de journalistiek als een overheidsorgaan zou moeten bepalen welke nieuwsmedia hoeveel subsidie voor welke journalistieke activiteiten mogen ontvangen.

Nederland enige lidstaat in Europese Unie met hoog tarief

In alle Europese lidstaten erkent men de bijzondere positie van journalistiek en is een verlaagd btw-tarief van toepassing, uiteenlopend van 0% tot maximaal 12%. Denemarken hanteert op vrijwel alle goederen en diensten een tarief van 25%, maar op dagbladen is het btw-tarief van toepassing. Ook België en Ierland hanteren op dagbladen een btw-tarief van 0%, evenals de niet-EU-landen Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk. Vorig jaar stelde de Tsjechische regering voor de btw op dagbladen te verhogen naar het algemene tarief, maar trok dat plan uiteindelijk in nadat de consequenties van de btw-verhoging inzichtelijk werden. Nederland wordt met het btw-tarief van 21% de enige Europese lidstaat die met een hoge belasting onnodige drempels opwerpt voor de toegang tot de vrije pers.

Bijsturen nu het nog kan: schrap de voorgenomen btw-verhoging op journalistiek

Wij roepen de fracties in de Eerste Kamer op om bij de Algemene Politieke Beschouwingen bij te sturen nu het nog kan: schrap deze btw-verhoging voor de onafhankelijke journalistiek. We hopen en verwachten daarbij te kunnen rekenen op de steun en inspanning van de Eerste Kamer en het kabinet.

Tot een nadere toelichting zijn wij vanzelfsprekend graag bereid.

Met vriendelijke groet,

Rien van Beemen
voorzitter NDP Nieuwsmedia

Folkert Jensma
voorzitter Nederlandse Vereniging van Journalisten